

Міністерство освіти і науки України

Модельна навчальна програма інтегрованого курсу «Мистецтво».

10 клас. Основний рівень»

для закладів загальної середньої освіти

(авт. Івасюк О. М., Кізілова Г. О., Гринишина Л. М., Назар Л. Й., Лобова О. В.)

«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»

(наказ Міністерства освіти і науки України від 11 травня 2026 року № 761)

2026

Вступна частина

Мистецтво України вражає світ глибинними сенсами, змістовним і жанровим розмаїттям, всеохоплюючою любов'ю до рідного краю, вірою та надією на його щасливе майбутнє. Тому провідний вектор профільної мистецької освіти спрямовано на глибоке пізнання культурних традицій і відкриття нових сторінок українського мистецтва як важливої та невід'ємної частини європейської та світової культури.

Навчальний предмет забезпечує розвиток особистості учня/учениці у різних напрямках: пізнавальному (знання про мистецтво та культуру), практичному (навички творчої діяльності), ціннісному (формування естетичних ідеалів та переконань) та соціальному (розуміння ролі мистецтва у суспільстві). Програма створює умови для самореалізації кожного учня, розкриття його творчого потенціалу та формування індивідуального мистецького досвіду.

Моделна навчальна програма інтегрованого курсу «Мистецтво» для 10 класу закладів загальної середньої освіти спрямована на реалізацію концепції Нової української школи¹, Державного стандарту профільної середньої освіти (2024)² й визначає орієнтовну послідовність досягнення зафіксованих у цих документах результатів навчальної діяльності учнів/учениць з мистецької освітньої галузі.

Програма призначена для викладання у 10 класі профільної середньої освіти та спрямована на реалізацію всіх обов'язкових результатів навчання у мистецькій освітній галузі з урахуванням всіх ключових компетентностей галузі. Програма передбачає інтеграцію теоретичного й практичного компонентів навчання, сприяє розвитку естетичної чутливості, емпатії, відповідального ставлення до національної й світової культурної спадщини.

Відповідно до мети профільної середньої освіти та мистецької освітньої галузі, **метою** інтегрованого курсу «Мистецтво» у 10 класі є формування компетентностей, визначених у Державному стандарті профільної середньої освіти, забезпечення цілісного розвитку особистості учнів через вивчення української мистецької спадщини, розвиток здатності до критичного аналізу та творчого самовираження засобами різних видів мистецтва, утвердження української національної та громадянської ідентичності, сприяння творчій самореалізації.

Мистецька підготовка учнів/учениць у процесі вивчення інтегрованого курсу «Мистецтво» реалізується шляхом розв'язання таких **завдань**:

¹ Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80>.

² Державний стандарт профільної середньої освіти від 25 липня 2024 р. № 851. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/uploads/public/66a/3b9/644/66a3b96443c48380633931.pdf>

- формування передбачених Державним стандартом профільної середньої освіти компетентностей, сприяння духовній і творчій самореалізації учня / учениці у процесі різноманітної мистецької діяльності
- формування розуміння особливостей національного мистецтва, його стилістичних ознак та еволюції;
- розвиток здатності до контекстуального розуміння мистецьких творів, усвідомлення їх зв'язку з історичними подіями, соціальними процесами, філософськими ідеями епохи;
- сприяння духовній і творчій самореалізації учня / учениці у процесі різноманітної мистецької діяльності;
- розкриття ролі української культури у світовому мистецькому контексті, внеску українських митців у розвиток світового мистецтва, їх вплив на європейські та світові мистецькі процеси;
- формування життєвої стійкості, самостійності, відповідальності через мистецьку діяльність, здатності до самоорганізації, планування власного розвитку;
- виховання в здобувачів освіти любові, пошани, національно-патріотичних почуттів до України, українського народу, національної культури та мистецтва, поцінування національних форм мистецького відображення дійсності;
- виховати повагу до культурної спадщини та усвідомлення необхідності її збереження, розуміння відповідальності кожного за збереження національної культури.

Завдяки структуризації змісту навчального матеріалу завдання курсу сприяють досягненню зазначених у Державному стандарті профільної середньої освіти умінь з мистецької освітньої галузі, які передбачають, що учень / учениця: пізнає різні види мистецтва, виявляє художнє мислення; здійснює художньо-творчу діяльність і культурно-мистецьку комунікацію; набуває емоційного досвіду, розвиває естетичне ставлення до мистецтва та життя.

У 10 класі відбувається подальше збагачення духовного світу й ціннісних орієнтацій учнів/учениць; виховання в них пошани до надбань національної та світової культурної спадщини; поглиблення знань про мистецтво та вплив на особистість і соціум; розвиток художніх інтересів, загальних, мистецьких і творчих здібностей, умінь сприймати мистецтво у соціальному та культурному контексті, застосовувати його для саморефлексій та самопізнання.

Наступність між циклами навчання у 5-6, 7-9 і 10 класах реалізується за допомогою врахування мети, завдань і обов'язкових загальних і конкретних результатів навчання, визначених у Державному стандарті профільної середньої освіти. У 5-6 класах увагу учнів було сконцентровано на темах, пов'язаних з мистецькими образами дитинства, взаємин, добра і зла, ролі мистецтва в житті людини, в 7-9 класах – на усвідомленні ролі особистості в мистецтві, особливостей і взаємозв'язків мистецтва різних часів і стилів, напрямів сучасного мистецтва тощо. У профільній освіті зміст програми спрямовано на узагальнення та поглиблення знань учнів щодо мистецтва України, подальше пізнання культурних

традицій і відкриття нових сторінок українського мистецтва як важливої та невід'ємної частини світової культури. Як і в попередні роки, зміст програми має яскраво виражене національно-патріотичне, україноцентричне спрямування, просякнутий ідеями виховання любові та пошани до України, українського народу, національної культури, стійкого інтересу до опанування культурних і мистецьких здобутків України та світу.

Модельна навчальна програма для 10 класу ґрунтується на ціннісних орієнтирах, визначених Державним стандартом профільної середньої освіти, провідними серед яких є: повага до особистості здобувача освіти та визнання пріоритету його інтересів, досвіду, власного вибору; забезпечення рівного доступу до освіти кожного здобувача; формування нетерпимості до корупції, дотримання принципів академічної доброчесності; становлення вільної особистості, підтримка самостійності, ініціативності, впевненості в собі; формування культури здорового способу життя; плекання любові до рідного краю, відповідального ставлення до довкілля; утвердження людської гідності, чесності, милосердя, доброти, справедливості, співпереживання, взаємоповаги і взаємодопомоги, поваги до прав і свобод людини, здатності до конструктивної взаємодії; формування і утвердження в здобувачів освіти української національної та громадянської ідентичності, оборонної свідомості, громадянської стійкості на основі національних цінностей України, соціальної активності та відповідальності; формування готовності до дієвого виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, державної незалежності і територіальної цілісності України; формування та розвиток громадянських компетентностей на основі загальнолюдських і національних цінностей України тощо.

Програма спрямована на формування наскрізних умінь, визначених Державним стандартом профільної середньої освіти, а саме: читати з розумінням; висловлювати власну думку в усній і письмовій формі; критично і системно мислити; логічно обґрунтовувати позицію; діяти творчо; виявляти ініціативу; конструктивно керувати емоціями; оцінювати ризики; приймати рішення; розв'язувати проблеми; співпрацювати з іншими особами.

Компетентнісний потенціал модельної навчальної програми інтегрованого курсу «Мистецтво» для 10 класу спрямовано на формування визначених Державним стандартом ключових компетентностей. Основою формування ключових компетентностей є особистісні якості, особистий, соціальний, культурний і навчальний досвід здобувачів освіти; їх потреби та інтереси, які мотивують до навчання; знання, уміння і ставлення, що формуються в освітньому, соціокультурному та інформаційному середовищі, у різних життєвих ситуаціях.

Для інтегрованого курсу «Мистецтво» провідною є ключова *культурна компетентність*, що передбачає *уміння* здобувачів освіти орієнтуватися в культурному різноманітті сучасного світу; аналізувати, інтерпретувати і естетично оцінювати способи вираження мистецьких ідей у різних культурах; розвивати загальну естетичну культуру, художнє мислення і емоційний досвід під час сприймання мистецтва і художньо-творчої діяльності. Стосовно культурної

компетентності, Державним стандартом профільної середньої освіти передбачено розвиток таких *ставлень* учнів/учениць: виявлення пошани до мистецьких надбань українського народу і усвідомлення власної ідентичності у світовій культурі, потреба пропагування національної культури у власній мистецькій діяльності; виявлення здатності до вираження української національної та громадянської ідентичності, творчого самовираження; усвідомлення загальнолюдських та естетичних цінностей, транслятором яких є мистецтво різних регіонів світу, розуміння необхідності збереження мистецьких надбань людства; толерантне ставлення до культурного регіонального різноманіття світу, готовність до культурно-мистецького діалогу; розуміння важливості естетичних чинників у житті, цінності інтелектуальної і культурної власності.

Паралельно опанування курсу передбачає міждисциплінарні зв'язки з навчальними предметами мовно-літературної, громадянської та історичної, здоров'язбережувальної та інших освітніх галузей і, відповідно, формування інших ключових компетентностей здобувачів освіти.

Значення курсу полягає у формуванні в учнів цілісного уявлення про українське мистецтво як потужний чинник національної ідентичності, культурної пам'яті та творчого самовираження в умовах глобалізованого світу. Предмет сприяє розвитку естетичного смаку, критичного мислення, емоційного інтелекту, здатності до міждисциплінарного аналізу та свідомої громадянської позиції. Особливо актуальним є акцент на збереженні та промоції української культурної спадщини в умовах війни, відбудови та європейської інтеграції.

Пріоритети викладання інтегрованого курсу «Мистецтво» 10 клас:

- **особистісно орієнтований та профільний підхід**, що передбачає врахування індивідуальних освітніх траєкторій учня / учениці, їхніх професійних інтересів у сфері мистецтва та творчих індустрій; розвиток академічних навичок дослідження та осмислення мистецьких явищ; підготовку до свідомого вибору подальшого життєвого шляху; формування компетентностей для життя у XXI столітті;
- **ціннісно-смілова спрямованість навчання**, що орієнтує освітній процес на опанування мистецтва як чинника формування української національної та громадянської ідентичності, розвитку культурної пам'яті, інтеграції українського мистецтва у європейський і світовий культурний простір;
- **формування морально-етичної та громадянської зрілості**, що передбачає утвердження людської гідності, усвідомлення ролі митця і мистецтва в суспільстві, розвиток активної громадянської позиції;
- **педагогіка партнерства та академічної доброчесності**, засадничими принципами якої є взаємоповага, довіра, інтелектуальна свобода, співпраця у дослідницькій і творчій діяльності, а також створення простору для інтелектуального діалогу про мистецтво;

- **демократичність і варіативність освітнього процесу**, що забезпечує академічну свободу та творчу автономію, самостійну інтерпретацію мистецьких явищ, розвиток потенціалу старшокласників у межах креативних індустрій та культурних практик.

Структура модельної навчальної програми

Відповідно до Державного стандарту профільної середньої освіти, модельна програма передбачає поглиблення базових знань, у числі яких: мистецтво, художня творчість; види і мова мистецтв; мистецькі стилі і напрями; новітні технології та комунікації в мистецтві; медіамистецтво; креативні індустрії та артпрактики; професії в мистецько-культурній сфері; мистецьке різноманіття культурних регіонів світу; форми існування, зберігання і поширення творів мистецтва; взаємовплив мистецтва і науки. Зміст модельної програми інтегрованого курсу «Мистецтво» для 10 класу визначено віковими запитами учнів і розкрито відповідно до річної теми інтегрованого курсу – «Мистецтво України». Вибір навчального тематизму здійснено на засадах наступності з мистецькою освітою учнів 5-9 класів.

Річну тему розподілено на розділи, відповідно до традиційних видів мистецтв. Така побудова забезпечує послідовне й цілісне осмислення українського мистецтва від його витоків до сучасних процесів.

У програмі свідомо не подається жорстко фіксований перелік мистецьких творів, що забезпечує педагогічну автономію вчителя, можливість урахування регіонального контексту та інтересів учнів, а також включення актуальних сучасних явищ культури. Такий підхід відповідає компетентнісній моделі навчання й спрямований на формування здатності самостійно добирати, аналізувати й інтерпретувати мистецькі приклади, а не лише відтворювати фактологічну інформацію.

Інтегрований курс «Мистецтво» у 10 класі покликаний сформувати в учнів цілісне бачення української культури як динамічної системи, що розвивається у взаємодії з європейським та світовим культурним простором.

Тематичну структуру програми подано в таблиці 1.

Тематична структура модельної програми інтегрованого курсу «Мистецтво» 10 клас

Клас	Тема року	Теми розділів
10	Мистецтво України	Архітектура та ландшафт
		Живопис

		Скульптура
		Графіка та ужиткове мистецтво
		Хореографія
		Музика
		Театр
		Кіно
		Способи збереження культурної спадщини, інтеграція української культури в світову

Способи реалізації програми та організація освітнього процесу

Реалізація модельної програми інтегрованого курсу «Мистецтво» у 10 класі передбачає використання сучасних підходів до організації освітнього процесу. Насамперед це інтегрованість, оскільки програма об'єднує різні види мистецтва, демонструючи їх взаємозв'язки, взаємовпливи та синтез у культурному просторі України. Важливим є діяльнісний підхід: учні опановують теоретичний матеріал та активно залучаються до практичної роботи – створюють власні мистецькі проекти, беруть участь у дискусіях, організовують виставки та презентації, виконують дослідницькі завдання. Навчання вибудовується як процес активної взаємодії з мистецькими творами та практичного освоєння художніх технік і виражальних засобів. Особистісна зорієнтованість забезпечує врахування індивідуальних особливостей, інтересів і здібностей старшокласників, створення умов для їхньої самореалізації та усвідомленого творчого вибору. Програма передбачає можливість варіювання тем для поглибленого вивчення, форм виконання завдань і напрямів творчої діяльності. Учитель виступає фасилітатором освітнього процесу, який підтримує індивідуальну освітню траєкторію учня, сприяє розвитку його критичного мислення й творчого потенціалу. Контекстуальний підхід передбачає вивчення мистецьких явищ у широкому історичному, культурному та соціальному вимірі, розуміння мистецтва як відображення епохи, суспільних процесів і світоглядних орієнтирів. Освітній процес у межах інтегрованого курсу вибудовується навколо культурних феноменів (ідентичність, традиція і новаторство, авангард, глобалізація, спадщина), поєднує аналітичну, творчу та комунікативну діяльність і передбачає варіативність мистецького матеріалу.

У програмі не передбачено визначеного переліку обов'язкових творів для вивчення. Це дає можливість учителю самостійно обирати мистецькі твори відповідно до рівня підготовки класу, наявних локальних ресурсів та контексту уроку, підбираючи твори, які найкраще ілюструють конкретну епоху, стиль або культурний контекст, залежно від мети

заняття. Водночас програма передбачає обов'язкове ознайомлення з ключовими явищами української культури в кожному виді мистецтва, що забезпечує формування базових знань про національну мистецьку спадщину за збережених можливостей для творчого підходу вчителя та врахування освітніх потреб учнів.

Вибір форм організації навчання здійснюється вчителем з урахуванням змісту тем, наявних ресурсів, особливостей учнівського колективу, а також можливостей дистанційного або змішаного навчання за наявності відповідного методичного й технічного забезпечення.

Основна частина

Програма

10 клас
Мистецтво України

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
I семестр		
Тема 1. Архітектура та ландшафт		
<p>добирає мистецькі тексти з використанням ключових слів/дескрипторів (автор, назва, дата, посилання) [12 МИО 1.1.1-1];</p> <p>зіставляє мистецькі тексти/образи з різними сферами життєдіяльності людини [12 МИО 1.2.2-1];</p> <p>співпрацює з іншими у процесі мистецької діяльності на засадах командного співробітництва [12 МИО 2.2.1 -1];</p>	<p>Містобудування на теренах України. Від трипільських міст до сучасних мегаполісів.</p> <p>Архітектура об'ємних споруд. Трансформації житлових, громадських, промислових, культових будівель України.</p> <p>Ландшафтна архітектура України Поєднання функціональності та естетики.</p> <p>Сучасні урбаністичні рішення</p>	<p>Створення ментальної карти / інфографіки / лепбуку «Чим для мене є українське мистецтво?»;</p> <p>узагальнення знань про види архітектури та її виражальні засоби;</p> <p>планування колективного або індивідуального дослідницького проекту з вивчення архітектурної спадщини обраного населеного пункту/регіону. презентація результатів;</p>

<p>використовує різні джерела інформації та комунікації у мистецькій діяльності, створює і поширює медіатексти [12 МИО 2.3.1-1];</p> <p>застосовує мистецький досвід у сфері мистецтва, креативних індустрій [12 МИО 2.4.1-2];</p> <p>характеризує і порівнює вираження емоцій у творах різних видів мистецтва (музичне, візуальне, сценічне, екранне тощо) [12 МИО 3.1.1-1];</p> <p>використовує мистецтво для регуляції власного емоційного стану [12 МИО 3.1.2-1];</p> <p>визначає свої уподобання у мистецтві [12 МИО 3.2.2-1].</p>	<p>Контекстуальна та егоїстична архітектура. Бруталістика. Екопроекти.</p>	<p>аналіз емоційного впливу архітектури: як висота, освітлення, пропорції впливають на відчуття людини;</p> <p>порівняльний аналіз традицій та технологій будування в Україні та світі, українських та світових пам'яток архітектури;</p> <p>створення відео галереї «Парки України»;</p> <p>дискусія про вплив війни на архітектуру і пошук шляхів відбудови.</p>
---	--	--

Тема 2. Живопис

<p>використовує джерела мистецької інформації з урахуванням принципів доброчесності, виявляє культуру використання авторського права [12 МИО 1.1.1-2];</p> <p>пропонує способи художньо-практичної реалізації запропонованої ідеї</p>	<p>Сакральні витоки українського живопису Іконопис та стінопис в сакральному мистецтві.</p>	<p>Дослідження змін у ставленні до ікон, їх ролі в різних конфесіях;</p> <p>створення цифрового каталогу-виставки ключових пам'яток іконопису з власними коментарями про їх емоційне сприйняття;</p>
---	--	--

<p>[12 МИО 2.1.1-1]; здійснює взаємодопомогу, дотримується принципів толерантності</p> <p>[12 МИО 2.2.1-2]; бере участь у заходах мистецького спрямування</p> <p>[12 МИО 2.4.1-1]; ідентифікує власні емоції від явищ мистецтва, описує вплив творів і видів мистецької діяльності на власний емоційний стан</p> <p>[12 МИО 3.1.1-2]; інтерпретує та оцінює мистецькі тексти/явища, пояснює їх значення для життя людини, пояснює свою позицію</p> <p>[12 МИО 3.2.1-1].</p>	<p>Станковий живопис. Різновиди українського портретного жанру. Пейзажі та тематичні композиції.</p> <p>Український авангард. Пошуки іншого бачення та сенсів.</p> <p>Сучасні художники України. Художники української діаспори. Сучасний український живопис у світі.</p>	<p>створення ескізів ікон у візантійському стилі;</p> <p>порівняльний аналіз творів авангарду українських та світових митців та мисткинь;</p> <p>дискусія «Маркетингові стратегії та розкриття категорії прекрасного в сучасному українському живописі»;</p> <p>створення кураторської концепції та каталогу для імовірної виставки одного із сучасних художників/художниць України.</p>
---	---	--

Тема 3. Графіка, дизайн, фотомистецтво України

<p>добирає мистецькі тексти з використанням ключових слів/дескрипторів (автор, назва, дата, посилання)</p> <p>[12 МИО 1.1.1-1]; декодує/аналізує, характеризує, узагальнює мистецькі тексти/явища мистецтва, апелює до власних знань і досвіду</p>	<p>Еволюція книжкової графіки. Книжкова мініатюра та ілюстрація. Вплив книгодрукування на розвиток книжкової графіки. Сучасна ілюстрація.</p> <p>Гравюра, офорт, літографія (техніки графіки). Плакат.</p>	<p>Дослідницький проєкт про роль книгодрукування у розвитку культури та освіти в Україні;</p> <p>створення міні книжки з власними ілюстраціями;</p>
--	--	---

<p>[12 МИО 1.2.1-1]; співпрацює з іншими у процесі мистецької діяльності на засадах командного співробітництва</p> <p>[12 МИО 2.2.1 -1]; виявляє культуру використання авторського права</p> <p>[12 МИО 2.3.1 -2]; ідентифікує власні емоції від явищ мистецтва, описує вплив творів і видів мистецької діяльності на власний емоційний стан</p> <p>[12 МИО 3.1.1-2]; інтерпретує та оцінює мистецькі тексти/явища, пояснює їх значення для життя людини, пояснює свою позицію</p> <p>[12 МИО 3.2.1-1]; визначає свої уподобання у мистецтві</p> <p>[12 МИО 3.2.2-1].</p>	<p>Сучасний дизайн. Тенденції та національні мотиви в українському дизайні. Брендинг.</p> <p>Фотомистецтво. Українці у витоків фотомистецтва. Фотомистецтво в контексті сучасної молодіжної культури.</p>	<p>дослідження ролі плакату у становленні громадянського суспільства в Україні та світі;</p> <p>аналіз емоційних реакцій на графічні твори різних стилів, технік та епох;</p> <p>створення рекламного плаката для музейної виставки з використанням фотоматеріалів;</p> <p>створення брендингової концепції для уявної української компанії;</p> <p>дискусія «Фотомистецтво і ШІ: друзі чи вороги?».</p>
---	---	--

Тема 4. Скульптура та декоративно-ужиткове мистецтво

<p>використовує джерела мистецької інформації з урахуванням принципів доброчесності, виявляє культуру використання авторського права</p>	<p>Монументальна скульптура. Від надзбручанського ідола до мініатюрної паркової скульптури.</p>	<p>Створення посту або сторіс «Скульптура, яка мене вразила»;</p>
--	--	---

<p>[12 МИО 1.1.1-2]; планує мистецьку самоосвіту</p> <p>[12 МИО 1.2.2-2]; співпрацює з іншими у процесі мистецької діяльності на засадах командного співробітництва</p> <p>[12 МИО 2.2.1 -1]; характеризує наявність естетичної складової у різних професіях</p> <p>[12 МИО 2.4.2 -1]; інтерпретує та оцінює мистецькі тексти/явища, пояснює їх значення для життя людини, пояснює свою позицію</p> <p>[12 МИО 3.2.1-1]; визначає свої уподобання у мистецтві</p> <p>[12 МИО 3.2.2-1].</p>	<p>Станкова скульптура. Новаторські бачення українських скульпторів різних періодів.</p> <p>Народна творчість як основа української культури. Народні ремесла та різновиди декоративно-ужиткового мистецтва.</p> <p>Свіжий подих давнини. Етномотиви у сучасному декоративно-ужитковому мистецтві.</p>	<p>осмислення зв'язку первісних образів із подальшим розвитком народного мистецтва України;</p> <p>дослідження техніки, сюжету, символіки творів декоративно-ужиткового мистецтва;</p> <p>дискусія на тему «Чи може скульптура бути провокацією?»;</p> <p>створення цифрового каталогу найцікавіших ідей з використанням українських етномотивів у дизайні з аналізом стилізації та символічного значення образів;</p> <p>аналіз особливостей крою народного одягу та відмінностей між традиційним та сучасним одягом;</p> <p>пошук українських етномотивів у сучасному одязі та дизайні предметів побуту;</p> <p>дебати про культурні запозичення в сучасному світовому дизайні.</p>
--	---	---

II семестр

Тема 5. Хореографія України

декодує/аналізує, характеризує, узагальнює мистецькі тексти/явища мистецтва, апелює до власних знань і досвіду

[12 МИО 1.2.1-1];

пропонує способи художньо-практичної реалізації запропонованої ідеї

[12 МИО 2.1.1-1];

співпрацює з іншими у процесі мистецької діяльності на засадах командного співробітництва

[12 МИО 2.2.1 -1];

бере участь у заходах мистецького спрямування

[12 МИО 2.4.1-1];

характеризує наявність естетичної складової у різних професіях

[12 МИО 2.4.2 -1];

ідентифікує власні емоції від явищ мистецтва, описує вплив творів і видів мистецької діяльності на власний емоційний стан

Первісні та народні витоки української хореографії

Хоровод як найдавніший вид танцю. Регіональні особливості народних побутових танців.

Розвиток сценічної хореографії.

Теоретики українського народного танцю.

Аматорські та народні колективи.

Поєднання традиційних та сучасних форм.

Традиції українського балетного мистецтва

Видатні імена балетної школи.

Провідні театри України як осередки становлення професійного балетного мистецтва.

Аналіз хореографічних творів різних напрямів (класичний, народний, сучасний танець);

обговорення естетики руху та засобів виразності танцю в різних культурах;

виконання елементів танцювальних комбінацій із дотриманням технічних і стильових особливостей;

перегляд фрагментів балетних вистав із подальшим обговоренням сюжету, музики, хореографії, сценографії та виконавської майстерності;

зіставлення класичного балету та сучасних хореографічних напрямів;

спостереження за рухами людини і докільням як джерелом хореографічних та циркових образів;

участь у дискусіях щодо ролі балету в сучасній культурі, висловлення власних естетичних оцінок;

<p>[12 МИО 3.1.1-2]; використовує мистецтво для регуляції власного емоційного стану [12 МИО 3.1.2-1].</p>	<p>Національна тематика у балетних постановках у творах ХХ століття. Сучасний етап розвитку українського балету.</p>	<p>робота з відеоматеріалами, онлайн-платформами для аналізу та навчання; участь у групових постановках, командній творчій роботі; реалізація хореографічних проєктів соціального або просвітницького спрямування.</p>
---	---	--

Тема 6. Музика України

<p>декодує/аналізує, характеризує, узагальнює мистецькі тексти/явища мистецтва, апелює до власних знань і досвіду [12 МИО 1.2.1-1]; здійснює взаємодопомогу, дотримується принципів толерантності [12 МИО 2.2.1-2]; використовує різні джерела інформації та комунікації у мистецькій діяльності, створює і поширює медіатексти [12 МИО 2.3.1-1] виявляє культуру використання авторського права [12 МИО 2.3.1 -2];</p>	<p>Народний мелос як інтонаційна основа національної музики України. Роль фольклору в хоровій традиції української музики. Шедеври у жанрах української мистецької пісні-романсу. Українська естрада як художній феномен. Нова автентика (нова етнічна музика): електроакустична, техно-фолк, фолк - рок і інші провідні течії та напрямки. Розвиток духовної музики в Україні.</p>	<p>Ознайомлення з сучасними тенденціями розвитку музичних традицій; аналіз музичних творів різних епох, стилів і жанрів із використанням фахової термінології українською мовою; слухання, інтерпретація та емоційно-образна оцінка музичних творів; участь у дискусіях щодо ролі музики в суспільстві, впливу музичних стилів на світогляд людини; підготовка есе, рецензій, музично-критичних відгуків;</p>
---	--	---

<p>бере участь у заходах мистецького спрямування [12 МИО 2.4.1-1];</p> <p>характеризує наявність естетичної складової у різних професіях [12 МИО 2.4.2 -1];</p> <p>характеризує і порівнює вираження емоцій у творах різних видів мистецтва (музичне, візуальне, сценічне, екранне тощо) [12 МИО 3.1.1-1];</p> <p>використовує мистецтво для регуляції власного емоційного стану [12 МИО 3.1.2-1].</p>	<p>Знаменний розспів у мистецтві українського середньовіччя.</p> <p>Партесний стиль як вершинне досягнення українського бароко.</p> <p>Унікальність жанру українського духовного хорового концерту.</p> <p>Відродження духовної музики у ХХ - ХХІ ст.</p> <p>Становлення та розвиток інструментальної музики України</p> <p>Своєрідність жанрів української камерно-інструментальної музики.</p> <p>Від перших зразків української симфонічної творчості до найвищих досягнень національного симфонізму першої половини ХХ століття.</p> <p>«Київський авангард» як знакове явище українського шістдесятництва другої половини ХХ ст.</p> <p>Синтетичні жанри в національній музичній культурі</p> <p>Українська опера — шляхи розвитку: від романтизму до сучасності.</p>	<p>аналіз закономірностей музики з використанням математичних понять;</p> <p>виконання вокальних або інструментальних фрагментів (індивідуально чи в ансамблі);</p> <p>підготовка мультимедійних презентацій про українських і світових композиторів;</p> <p>участь у музичних проєктах, концертних заходах, мистецьких ініціативах громади;</p> <p>рефлексія та самооцінювання власної музичної діяльності.</p>
--	--	--

	<p>Жанри оперети, мюзиклу, рок-опери в українській музичній культурі.</p> <p>Шедеври української кіномузики та екранізація в національному кіномистецтві музичних творів.</p>	
<p>Тема 7. Театр України</p>		
<p>використовує джерела мистецької інформації з урахуванням принципів доброчесності, виявляє культуру використання авторського права</p> <p>[12 МІО 1.1.1-2];</p> <p>зіставляє мистецькі тексти/образи з різними сферами життєдіяльності людини</p> <p>[12 МІО 1.2.2-1];</p> <p>пропонує способи художньо-практичної реалізації запропонованої ідеї</p> <p>[12 МІО 2.1.1-1];</p> <p>співпрацює з іншими у процесі мистецької діяльності на засадах командного співробітництва</p> <p>[12 МІО 2.2.1 -1];</p> <p>застосовує мистецький досвід у сфері мистецтва, креативних індустрій</p> <p>[12 МІО 2.4.1-2];</p>	<p>Витоки українського театру</p> <p>Народний театр та інтермедії.</p> <p>Шкільна драма. Вертепний театр: різдвяна традиція.</p> <p>Становлення професійного театру</p> <p>Перші стаціонарні театри.</p> <p>Зародження нової української драми.</p> <p>Театр корифеїв.</p> <p>Театр України в епоху мистецьких переосмислень ХХ століття</p> <p>Авангардні експерименти у театрі.</p> <p>Традиції психологічного театру.</p>	<p>Створення інфографіки про еволюцію театральних форм від фольклору до професійного театру;</p> <p>створення подкастів/аудіокниг з п'єсами для школярів молодшої та середньої школи;</p> <p>інсценізація окремих сцен із п'єс;</p> <p>обговорення меж допустимої інтерпретації класики;</p> <p>створення власних театральних етюдів;</p> <p>пластичні композиції на тему циркового мистецтва;</p> <p>розробка авангардних декорацій та костюмів (ескізи, макети);</p>

<p>характеризує наявність естетичної складової у різних професіях [12 МИО 2.4.2 -1];</p> <p>характеризує і порівнює вираження емоцій у творах різних видів мистецтва (музичне, візуальне, сценічне, екранне тощо) [12 МИО 3.1.1-1];</p> <p>інтерпретує та оцінює мистецькі тексти/явища, пояснює їх значення для життя людини, пояснює свою позицію [12 МИО 3.2.1-1].</p>	<p>Провідні театри України.</p> <p>Сценографія та акторська майстерність у сучасному театрі</p> <p>Сценографія як окремий вид мистецтва.</p> <p>Режисерські концепції та інтерпретації.</p> <p>Школи акторської майстерності.</p> <p>Український цирк – еволюція народного видовища у професійне мистецтво</p> <p>Перші виконавці видовищного мистецтва.</p> <p>Перші стаціонарні цирку-театри.</p> <p>Національний Цирк України. Відомі циркові особистості та династії.</p>	<p>дослідження репертуарної політики різних театрів України;</p> <p>дослідження психології сучасного глядача;</p> <p>аналіз емоційного впливу сценічного простору;</p> <p>участь у дискусіях про специфіку циркового мистецтва як синтезу музики, хореографії, театру і спорту;</p> <p>аналіз ритму, темпу, симетрії та траєкторій руху в циркових номерах;</p> <p>створення власної режисерської концепції класичного твору;</p> <p>розробка концепції сучасного циркового номера;</p> <p>написання сценарію циркового шоу;</p> <p>створення цифрових афіш вистав різних епох.</p>
---	---	---

Тема 8. Кіно України

<p>добирає мистецькі тексти з використанням ключових слів/дескрипторів (автор, назва, дата, посилання) [12 МИО 1.1.1-1];</p> <p>зіставляє мистецькі тексти/образи з різними сферами життєдіяльності людини [12 МИО 1.2.2-1];</p> <p>пропонує способи художньо-практичної реалізації запропонованої ідеї [12 МИО 2.1.1-1];</p> <p>бере участь у заходах мистецького спрямування [12 МИО 2.4.1-1];</p> <p>характеризує наявність естетичної складової у різних професіях [12 МИО 2.4.2 -1];</p> <p>характеризує і порівнює вираження емоцій у творах різних видів мистецтва (музичне, візуальне, сценічне, екранне тощо) [12 МИО 3.1.1-1];</p>	<p>Витоки українського кіно.</p> <p>Українські відкриття, які мали вплив на розвиток світового кіно.</p> <p>Українські кіностудії.</p> <p>Шедеври українського німого кіно.</p> <p>Поетичне кіно як національна ідентичність. Авторське кіно в умовах радянської цензури. Поетичне кіно як унікальне явище української культури та його значення для світового кіномистецтва. Видатні українські режисери та актори.</p> <p>Кінематографія незалежної України</p> <p>Документальне кіно: погляд на реальність.</p> <p>Зародження кіносеріалів. Міжнародні фестивалі та визнання.</p> <p>Стрімінгові платформи та нові можливості.</p> <p>Анімація</p>	<p>Аналіз кінофільмів різних жанрів, напрямів і епох із використанням кінематографічної термінології;</p> <p>участь у дискусіях щодо художньої, соціальної та громадянської ролі кіно;</p> <p>написання кінорецензій, відгуків і аналітичних коментарів;</p> <p>аналіз виражальних засобів кіно (кадр, план, ракурс, монтаж, світло, звук);</p> <p>виконання творчих проєктів з акторської майстерності, створення коротких відео, соціальних роликів;</p> <p>ознайомлення з технічними аспектами кіновиробництва (кадрова частота, тривалість плану);</p> <p>критичний аналіз кіно та медіа контенту щодо виявлення маніпулятивних прийомів;</p>
--	---	---

<p>інтерпретує та оцінює мистецькі тексти/явища, пояснює їх значення для життя людини, пояснює свою позицію [12 МИО 3.2.1-1].</p>	<p>Зародження анімації та перша графіка. Золота доба «Київнаукфільму». Фестивальні успіхи незалежної української анімації. Поява повнометражних 3D-мультфільмів як технологічний та комерційний прорив української анімації.</p>	<p>обговорення історичних і сучасних подій, відображених у кіномистецтві;</p> <p>дослідження ролі українського кіно в утвердженні національної ідентичності, відповідальності митця за вплив кіномистецтва на глядача;</p> <p>визначення власних кінематографічних уподобань та інтересів;</p> <p>аналіз сюжету фільму на вибір, створення інтерпретації у форматі комікса;</p> <p>рефлексія емоційного досвіду від перегляду фільмів;</p> <p>самооцінювання творчих кінопроектів.</p>
<p>Тема 9. Збереження культурної спадщини</p>		
<p>добирає мистецькі тексти з використанням ключових слів/дескрипторів (автор, назва, дата, посилання) [12 МИО 1.1.1-1];</p> <p>використовує джерела мистецької інформації з урахуванням принципів</p>	<p>Способи збереження культурної спадщини</p> <p>Музеї та галереї. Бібліотеки.</p> <p>Міжнародні виставки та культурні обміни</p>	<p>Аналіз об'єктів ЮНЕСКО в Україні як частини світової культури;</p> <p>вивчення нематеріальної спадщини як форми живої культури;</p>

<p>доброчесності, виявляє культуру використання авторського права [12 МИО 1.1.1-2];</p> <p>планує мистецьку самоосвіту [12 МИО 1.2.2-2];</p> <p>здійснює взаємодопомогу, дотримується принципів толерантності [12 МИО 2.2.1-2];</p> <p>використовує різні джерела інформації та комунікації у мистецькій діяльності, створює і поширює медіатексти [12 МИО 2.3.1-1];</p> <p>характеризує наявність естетичної складової у різних професіях [12 МИО 2.4.2 -1];</p> <p>ідентифікує власні емоції від явищ мистецтва, описує вплив творів і видів мистецької діяльності на власний емоційний стан [12 МИО 3.1.1-2];</p> <p>інтерпретує та оцінює мистецькі тексти/явища, пояснює їх значення для життя людини, пояснює свою позицію [12 МИО 3.2.1-1].</p>	<p>Національні та міжнародні програми охорони культурної спадщини</p> <p>Авторське право та інтелектуальна власність</p> <p>Матеріальна та нематеріальна культурна спадщина.</p> <p>Об'єкти ЮНЕСКО в Україні.</p> <p>Список нематеріальної спадщини: петриківський розпис, козацькі пісні</p> <p>Реставрація та цифровізація.</p> <p>Оригінал, копія та підробка: етичні та юридичні аспекти</p> <p>Цифрові архіви культурної спадщини. 3D-сканування та віртуальні музеї.</p> <p>Українська культура у світовому контексті.</p> <p>Інтегративні процеси в культурному глобалізованому просторі світового мистецтва та роль української культури у них.</p>	<p>дослідження процесів реставрації театральних будівель, декорацій, архівних матеріалів;</p> <p>аналіз національних і міжнародних програм охорони культурної спадщини;</p> <p>обговорення проблем автентичності: оригінал, копія, підробка у мистецтві;</p> <p>створення кураторської концепції та каталогу для імовірної виставки;</p> <p>робота з цифровими архівами культурної спадщини;</p> <p>ознайомлення з 3D-скануванням пам'яток мистецтва;</p> <p>дискусії про ідентичність і культурну пам'ять.</p> <p>художні інтерпретації об'єктів ЮНЕСКО (плакати, макети, цифрове мистецтво);</p> <p>створення інтегрованого проєкту про збереження ідентичності в умовах глобалізації;</p>
--	--	--

	Проблематика збереження та формування національної ідентичності у мистецтві України.	моделювання мистецького аукціону; організація промоції шкільного закладу.
--	--	--

Прикінцева частина

Методичні підходи до реалізації програми. Відповідно до сучасних тенденцій, при впровадженні модельної програми «Мистецтво. 10 клас» передбачено застосування низки *наукових підходів* і відповідних їм *педагогічних принципів*, провідними серед яких є:

- *гуманістичний підхід* (принципи гуманізації; природовідповідності; дитиноцентризму та педагогіки партнерства, що передбачають доброзичливість, позитивне ставлення, діалогічну взаємодію і взаємоповагу; створення умов для різнобічного виховання та розвитку особистості; урахування вікових та індивідуальних особливостей і освітніх траєкторій дитини; формування моральних якостей і загальнолюдських чеснот шляхом утвердження людської гідності);
- *культурологічний підхід* (принципи діалогу культур; орієнтації освітнього процесу на загальнолюдські та національні цінності; зв'язку мистецької освіти з національною та світовою художньою культурою; єдності національного та інтекультурного виховання; плекання української ідентичності та любові до культури українського народу; формування активної громадянської позиції та шанобливого ставлення до своєї Вітчизни; толерантного ставлення до культурних традицій і мистецтва різних народів; застосування різностильового і різножанрового репертуару);
- *компетентнісний підхід* (принципи усвідомлення стрижневої ролі ключової культурної компетентності в мистецькій освіті; комплексного формування ключових компетентностей і максимального використання компетентісного потенціалу художньо-творчої діяльності; міцності й практичної спрямованості художньо-творчих знань, умінь і навичок);
- *інтегративний підхід* (принципи формування цілісної поліхудожньої картини світу; інтеграції різних видів мистецтва і мистецької діяльності; широких міждисциплінарних зав'язків мистецької освіти; тематичної побудови змісту мистецької освіти; комплексного застосування тематичної, емоційно-образної та поняттєвої інтеграції; усвідомлення подібності й контрастів у мистецтві);
- *діяльнісно-творчий підхід* (принципи пріоритетності художньо-творчої діяльності; орієнтації мистецької освіти на творчий розвиток дитини; демократичності мистецької освіти як свободи вибору форм організації, методів, засобів навчання мистецтва; створення кожній дитині умов для реалізації її мистецьких і творчих здібностей; надання можливостей для художньо-творчого самовдосконалення; використання діджиталізації мистецького навчання як додаткового ресурсу для творчості).

Для досягнення поставлених завдань доцільно застосовувати *сучасні педагогічні технології*: інтегративні, проблемно-евристичні, інтерактивні, проєктні, сугестивні та естетотерапевтичні (арттерапевтичні), ігрові, музейні, медіа-технології та інші сучасні інформаційно-комп'ютерні технології тощо. Вибір певної технології, її komponування, поєднання різних

форм, методів і прийомів керування діяльністю учнів/учениць має відповідати меті загальної мистецької освіти, завданням і драматургії конкретного уроку, змісту теми, рівням підготовленості учнів тощо.

Зазначені технології реалізуються шляхом застосування усього спектру словесних, наочних і практичних, репродуктивних і евристичних **методів навчання**, які формуватимуть у здобувачів освіти уміння орієнтуватися в культурному розмаїтті світу, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати твори у різних видах мистецтва, здійснювати різноманітну художньо-творчу діяльність і ефективну культурно-мистецьку комунікацію; набувати емоційного досвіду й розвивати естетичне ставлення учнів/учениць до мистецтва та життя. Зокрема, запропоновано застосовувати такі методи: проблемно-пошукові (евристичні бесіди, проблемний виклад матеріалу тощо); проектно-дослідницькі; методи стилістичного та порівняльного аналізу; художньої інтерпретації; мистецьких узагальнень, асоціацій і відкриттів; художньо-творчої рефлексії; створення мистецького портфоліо; ведення щоденника мистецьких вражень; методи арттерапії та мистецько-психологічного тренінгу тощо.

Ресурсами реалізації модельної навчальної програми є підручники і навчальні посібники, довідкові, аудіо- та візуальні джерела інформації, мультимедійні засоби навчання, технічні засоби для відтворення музики, музичні інструменти, матеріали та інструменти для образотворчої діяльності тощо. Важливу роль відіграють цифрові освітні ресурси, зокрема онлайн-музеї та галереї (Google Arts & Culture з українськими колекціями, віртуальні тури Національним художнім музеєм України, онлайн-виставки Національного музею українського народного декоративного мистецтва, платформа «Культура UA»), освітні платформи та культурні портали (UA.KULTURA, Ukrainian Museum, «Промова»), мультимедійні ресурси (YouTube-канали музеїв, подкасти про мистецтво, документальні фільми на Docudays UA, онлайн-архіви Dovzhenko Centre, музичні стримінгові сервіси з українськими каталогами). Зазначені ресурси дозволяють здійснювати навчання і в дистанційному форматі.

Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти. Вибір форм, змісту та способів поточного та підсумкового оцінювання результатів навчання за модельною навчальною програмою інтегрованого «Мистецтво. 10 клас» здійснюється педагогічними працівниками закладу освіти.

Оцінювання з мистецтва має комплексний характер і охоплює як знанневий компонент (розуміння історичного контексту, стилів, біографій митців), так і діяльнісний (уміння аналізувати твори, створювати власні роботи). Залежно від дидактичної мети, особливостей змісту та видів навчальної діяльності, передбачені поточне та підсумкове оцінювання. Специфіка оцінювання в мистецькій освітній галузі полягає в тому, що воно спрямоване не лише на перевірку знань про мистецькі явища, а й на визначення рівня сформованості творчих умінь.

Поточне оцінювання може здійснюватися через усне представлення результатів аналізу мистецьких творів, участь у дискусіях, підготовку повідомлень і презентацій, виконання тестових або аналітичних завдань. Важливою складовою є практичні форми оцінювання: створення художніх робіт, ескізів, макетів, колажів, виконання вокальних або інструментальних фрагментів, інсценізація театральних сцен, розробка дизайнерських чи медіапроектів. Оцінюється як результат, так і процес роботи - самостійність, креативність, уміння застосовувати знання на практиці.

Підсумкове оцінювання може передбачати захист індивідуального або групового мистецького проєкту, презентацію портфолію творчих робіт, підготовку аналітичного виступу чи публічну демонстрацію художнього продукту. Доцільним є використання цифрових форматів - створення відео, онлайн-презентацій, віртуальних виставок.

У процесі оцінювання застосовуються також самооцінювання та взаємооцінювання, що сприяють розвитку рефлексії, відповідальності та уміння аргументовано оцінювати мистецькі результати. Такий підхід забезпечує цілісне бачення навчальних досягнень учнів і учениць та підтримує їхній подальший творчий розвиток.

Для ефективного здійснення оцінювання вчитель може використовувати різноманітні інструменти, зокрема щоденник спостережень для фіксації прогресу учнів протягом навчального року, портфолію учнів, що містить зразки їхніх найкращих робіт та демонструє індивідуальну траєкторію розвитку тощо.

Оцінювання результатів навчання учнів з особливими освітніми потребами здійснюється з урахуванням індивідуального навчального плану, що передбачає адаптацію завдань, критеріїв оцінювання та форм контролю відповідно до можливостей та потреб кожного учня.

Модельна навчальна програма інтегрованого курсу «Мистецтво» для 10 класу передбачає системне й цілісне вивчення українського мистецтва в його різноманітних видах - від архітектури до кінематографії. Особливе значення надається ролі українського мистецтва як чинника національної ідентичності, історичної пам'яті та культурної самобутності. Звернення до архітектури, живопису, музики, театру, кіно та інших видів мистецтва сприяє глибшому розумінню культурних процесів, що формували й формують українське суспільство. Вивчення мистецької спадщини розглядається не лише як ознайомлення з фактами та іменами, а як спосіб осмислення власної причетності до культурного простору України.

Реалізація програми спрямована на формування покоління, яке цінує українське мистецтво, усвідомлює відповідальність за збереження культурної спадщини, здатне критично аналізувати мистецькі явища та створювати власні творчі роботи, врешті - продукувати та реалізовувати креативні ідеї. Важливо, щоб учні сприймали мистецтво і як об'єкт вивчення, і розуміли його суспільну роль, значення культурної спадщини для розвитку держави та необхідність її збереження в умовах глобалізаційних процесів і сучасних викликів.

Список використаних джерел

1. Закон України про освіту (2017). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Державний стандарт профільної середньої освіти від 25 липня 2024 р. № 851. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/uploads/public/66a/3b9/644/66a3b96443c48380633931.pdf>
3. Нова українська школа: концептуальні засади реформування нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
4. Освіта для життя. Концептуальні засади мистецької освітньої галузі. URL: <https://educationforlife.mon.gov.ua/osvitnia-haluz/mystetska/>
5. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80> .
6. Типова освітня програма для 10-12 класів загальної середньої освіти, які забезпечують здобуття профільної середньої освіти за академічним спрямуванням. URL: <https://mon.gov.ua/staticobjects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/2025/06/25/top-dlya-10-12-kl-zzso-yakizabezpe-zdob-prof-osvity-25-06-2025-1.pdf>
7. Автентична Україна. URL: <https://authenticukraine.com.ua/>.
8. Антонович Д. Українська скульптура. URL: <http://litopys.org.ua/cultur/cult18.htm>
9. Афоніна О. Сучасна українська музика у вимірах європоцентризму : монографія. Київ : НАКККіМ, 2012. 163 с.
10. Бібліотека українського живопису. URL : <https://uartlib.org/>.
11. Білокін С. Довідкова книга з культурної спадщини України : метабібліографія, зміст біографічних та інших словників тощо : робочий зошит. Київ : Ін-т історії України НАН України, 2009. 516 с.
12. Бірнова О. Історико-культурна спадщина України: цифрові технології збереження та популяризація в умовах воєнних дій. URL: <https://doi.org/10.15421/1723106>.
13. Богомазов О. Живопис та елементи. Київ : Задумливий страус, 1996.
14. Брюховецька Лариса. Майстри кінозображення. Київ: Редакція журналу «Кіно-Театр», Вид. дім. «Києво-Могилянська академія», 2020. 208 с.
15. Брюховецька Л. Канівець А. Екранний портрет України. 12 кінорежисерів 21 століття. Київ: «Кліо», 2025. 288 с.
16. Великий Співанник «Червоної Калини» : зб. пісень стрілецьких, історичних (козацьких), побутових, обрядових, жартівливих в опрацьованні для хорів – мішаного, мужеського й жіночого а capella / ред. З. Лисько. Львів : Вид.

- Кооператива «Червона Калина», 1937. 319 с. https://archive.org/details/sucho-id-00004892/00004892_01/page/26/mode/2up
17. Власенко А., Степанова С. Сад українського модерну. Українська стилістика в архітектурі першої половини ХХ ст. 400 с.
 18. Госейко Л. Історія українського кінематографа. 1896-1995 / Пер. із франц. -К.: КІНО-КОЛО, 2005. 464 с.
 19. Електронна навчальна бібліотека української фольклористики. URL: <http://labs.lnu.edu.ua/folklore-studies/proekty/elektronna-navchalna-biblioteka-ukrajinskoji-folklorystyky>.
 20. Жаборюк А. Український живопис останньої третини ХІХ - початку ХХ століття. Київ; Одеса: Либідь, 1990. 307 с.
 21. Ідеї, смисли, інтерпретації образотворчого мистецтва: українська теоретична думка ХХ ст.: антологія / упоряд. Р. М. Яців. Львів : ЛНАМ, 2012, 829 с.
 22. Історія декоративного мистецтва України: у 5 т. / голов. редкол.: Г. Скрипник (голов. ред.) [та ін.]. Київ: ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2007.
 23. Історія українського мистецтва у 6-ти т. Київ : УРЕ, 1965-1967.
 24. Історія українського кіно 1896–1930: факти і документи. Т. 1. Харків: Дім Реклами, 2018. 680 с. URL: https://shron3.chtyvo.org.ua/Myslavskiy_Volodymyr/Istoriia_ukrainskoho_kino_1896-1930_Fakty_i_dokumentyTom_1.pdf?
 25. Історія української культури / За заг. ред І. Крип'якевича. – 4-те вид. Київ: Либідь, 2002. 656 с.
 26. Історія української культури: курс лекцій / під заг. ред. С. О. Костилюєвої. Київ : Політехніка, 2010. 334 с.
 27. Кара-Васильєва Т. Декоративне мистецтво України ХХ століття. У пошуках «великого стилю» Київ : Либідь, 2005. 280 с.
 28. Кияновська Л. Українська музична культура : навч. посіб. Вид. 2-ге, допов. Тернопіль : Астон, 2000. 184 с.
 29. Кияновська Л. Українська музична культура : посібник. Львів : Сполом, 1999. 144 с.
 30. Клочко Д. 65 українських шедеврів. Визнані й неаявні. Київ: ArtHuss, 2019. 256 с.
 31. Лагутенко О. А. Українська графіка ХХ століття. Київ : Грані-Т, 2012. 168 с.
 32. Нариси з історії кіномистецтва України / Редкол.: В.Сидоренко (голова) та ін.; Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України. Київ: Інтертехнологія, 2006. 864 с
 33. Овсійчук В. Українське мистецтво ХІV — першої половини ХVІІ століття. Київ: Мистецтво, 1985. 168 с
 34. Пересунько Т. Культурна дипломатія Симона Петлюри: «Щедрик» проти «русского мира». Місія Капели Олександра Кошиця (1919–1924). Київ. Видавничий дім «АртЕк», 2019. 312 с.

35. Пожарська О. Ю. Культурогенез циркового мистецтва // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. 2017. Вип. № 25. С. 38–42.
36. Попович М. В. Нарис історії культури України. Київ: АртЕк, 1998. 727 с.
37. Рибчинський О. Аналіз програм збереження культурної спадщини України. URL: <https://www.kultura.org.ua/wp-content/uploads/Heritage.pdf>
38. Селівачов М. Лексикон української орнаментики (іконографія, номінація, стилістика, типологія). Київ : Редакція вісника «Ант», 2005. 400 с.
39. Семчишин М. Тисяча років української культури. Київ : АТ «Друга Рука», МП «Фенікс», 1993. 550 с.
40. Сидоренко В. Д. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань : Розвиток візуального мистецтва України ХХ–ХХІ століть. Київ : ВХ студію, 2008. 188 с.
41. Словник українського сакрального мистецтва / за ред. М. Станкевича. Львів : Інститут народознавства НАН України, 2006. 287 с.
42. Український театр ХХ століття: Антологія вистав / За заг. ред. М. Гринишиної. К.: Фенікс, 2012. 944 с.
43. Українські митці у світі : матеріали до історії укр. мистецтва ХХ ст. / авт.-упоряд. Галина Стельмашук. Львів : Апріорі, 2013. 516 с.
44. Щербаківські Вадим і Данило. Українське мистецтво. Київ : Видавець Олександр Савчук. 472 с.
45. Юр М. В. Метамоделі українського живопису : монографія. Вінниця : Твори, 2019. 426 с.
46. Ukraine // UNESCO. URL: <https://whc.unesco.org/en/statesparties/ua>